

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรม กรณีศึกษาตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

THE KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR ECOLOGICAL AND CULTURAL TOURISM DEVELOPMENT IN KOKOET, SUB-DISTRICT, BANGPA-IN DISTRICT, PHRANAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

วณิฎา ศิริวรสกุล^{1*} และ วัชรินทร์ อินทพรหม²
Wanida Siriworasakul^{1*} and Watcharin Intapromae²

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร^{1,2}
Wanidap1@hotmail.com^{1*}

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ความรู้และรวบรวมองค์ความรู้ของตำบลเกาะเกิด และ 2) เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้ของตำบลเกาะเกิด ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภทของตำบลเกาะเกิด ที่ชุมชนให้ การยอมรับ จำนวน 15 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด และการสัมภาษณ์ เชิงลึก การวิเคราะห์ข้อมูลข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลสรุปประเด็นหลัก ประเด็นรอง พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญของท้องถิ่น และนำมาสรุปเรียบเรียงตามประเด็นต่าง ๆ เพื่อนำเสนอโดยการพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่าองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลเกาะเกิดอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนทั้งสิ้น 15 องค์ความรู้ ได้แก่ 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของถั่วดาวอินคา 2) องค์ความรู้เรื่องการเล่นปลาธรรมชาติ และการปลูกพืชแบบผสมผสาน 3) องค์ความรู้เรื่องผักอินทรีย์ 4) องค์ความรู้เรื่องขนมกง 5) องค์ความรู้เรื่องขนมต้ม 6) องค์ความรู้เรื่องข้าวต้มมัด 7) องค์ความรู้เรื่องการทำหมี่กรอบแบบโบราณ 8) องค์ความรู้เรื่องขนมหม้อแกงโบราณ 9) องค์ความรู้เรื่องน้ำนมข้าวยาคู 10) องค์ความรู้เรื่องขนมสามเกลอ 11) องค์ความรู้เรื่องขนมข้าวยาคู 12) องค์ความรู้เรื่อง การเพาะเห็ด ยานางิ 13) องค์ความรู้เรื่องไม้ยืนสุขภาพ 14) องค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และ 15) องค์ความรู้เรื่องสมุนไพรไล่แมลง

สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ของชุมชนพบว่ามีส่วนร่วมในเรื่องต่อไปนี้ 1) การกำหนด องค์ความรู้ 2) การรวบรวมองค์ความรู้ 3) การตรวจสอบองค์ความรู้ และ 4) การเผยแพร่องค์ความรู้ ส่วนปัญหาอุปสรรคในการจัดการความรู้ของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คือ 1) ขาดแหล่งรวบรวมองค์ความรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ 2) การกระจายองค์ความรู้ยังไม่มีช่องทาง

การเผยแพร่องค์ความรู้ที่เหมาะสม หรือมีรูปแบบที่ชัดเจน 3) ยังไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานจากภายนอกเข้าไปช่วยเหลือ หรือนำองค์ความรู้มาพัฒนาอย่างจริงจัง 4) หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรระดับท้องถิ่นยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการองค์ความรู้ 5) การถ่ายทอดองค์ความรู้ยังขึ้นอยู่กับความสนใจเป็นรายบุคคลและการถ่ายทอดผ่านครัวเรือนยังไม่มีการจัดอบรมองค์ความรู้ให้กับลูกหลานหรือผู้ที่สนใจทั่วไป 6) ชุมชนยังขาดการจัดประชุมร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่ม และ 7) ขาดการบริหารจัดการในรูปแบบองค์กรเพื่อแบ่งหน้าที่กันทำการบริหารยังกระจุกตัวอยู่ที่คนบางกลุ่ม

คำสำคัญ: การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การท่องเที่ยว

ABSTRACT

The objectives of this qualitative research were: 1) to explore the local knowledge existed in the area of Tambon Kokoet, Bangpa-in District, Phranakhon Si Ayutthaya Province, and 2) to identify the state of problems and obstacles in Knowledge Management in Tambon Kokoet. The key informants were included 15 specialists in the studied area. The tools used in this research were the set of open-ended questions and the in-depth interview. The data gathered from the informants had been initially analyzed and categorized. The results then had been respectively listed and reliably crosschecked by the local specialists before descriptively presented.

According to the research result, it was founded that there were 15 local intellectual assets existed in the area including: 1) Knowledge in growing and processing Sacha Inchi (*Plukenetia volubilis*), 2) Knowledge in ecological fish farming and blended agriculture, 3) Knowledge in cultivating organic vegetables, 4) Knowledge in making Kanom Gong, 5) Knowledge in making Kanom Tom, 6) Knowledge in making Khaotommat, 7) Knowledge in making the old style of Meekrob, 8) Knowledge in making the old style of Kanom Mo-Kaeng, 9) Knowledge in extracting milk from immature ricegrains, 10) Knowledge in making Kanom Samkloe, 11) Knowledge in making sweet from the immature rice grains, 12) Knowledge in culturing Yanagimatsutake mushroom, 13) Knowledge in manufacturing Health Stand Boards, 14) Knowledge in organic agriculture, and 15) Knowledge in producing herbal pesticide.

In addition, the research results showed that the participative roles of the community members in Tambon Kokoet in their local knowledge management included identifying, gathering, checking and publicizing their local intellectual assets.

Regarding to the problems and obstacles, there were founded: 1) the knowledge learning center in the community needs to be established. 2) there was unappropriate and valid knowledge publication channel. 3) there was no support from outside sources. 4) the government organizations, especially the ones at local level, had insufficiently played the supportive role in knowledge management. 5) the knowledge enhancement and instructional process were individually limited. 6) the prompted conventional integration was needed to strengthen the community integrity and cooperation. And, 7) the administration was centralized.

Keywords: knowledge management, local wisdom, tourism

บทนำ

ในปัจจุบันทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ หากประเทศใดสามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้มีความคุณภาพได้ ประเทศนั้นย่อมได้เปรียบทางการแข่งขัน ดังนั้นหลายประเทศจึงให้ความสนใจต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศตนเองอย่างจริงจัง โดยประเทศต่าง ๆ ได้มีการวางแผนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อเตรียมกำลังสมองของทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ อาทิ ประเทศจีนตั้งเป้าหมายในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อให้ทันกับประเทศที่พัฒนาแล้ว ในปี พ.ศ. 2563 ประเทศอินเดีย เน้นในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสนองบริษัทข้ามชาติ (ยุทธศักดิ์, คณาสวัสดิ์, 2551)

สำหรับประเทศไทย หากพิจารณาจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พบว่ายุทธศาสตร์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ ก็คือการพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ อย่างยั่งยืน เน้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร

เพื่อให้พึ่งพาตนเองได้ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับ 11 / 2557) การพัฒนาคนสู่สังคมการเรียนรู้จักดำเนินการได้หน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ ต้องเข้าใจและให้ความร่วมมือในการดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อพัฒนาประชาชนให้เกิดการเรียนรู้อย่างจริงจัง โดยมีเป้าประสงค์เพื่อนำองค์ความรู้ไปใช้เป็นฐานในการพัฒนาตนเองและท้องถิ่น การเรียนรู้มีหลายระดับ ได้แก่ การเรียนรู้จากกลุ่มการเรียนรู้ระดับองค์กร และการเรียนรู้ระดับบุคคล ทักษะในการเรียนรู้มีหลายวิธี อาทิเช่น การเรียนรู้จากการแก้ปัญหา การเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน การเรียนรู้จากบทเรียนในอดีต การเรียนรู้โดยการถ่ายทอดองค์ความรู้ จากผู้รู้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ถ้าเรานำมาจัดระบบตามกระบวนการที่ชัดเจนและถูกต้องจะเรียกว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management)

การจัดการความรู้ (KM) หมายถึง กิจกรรมหรือระบบที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความรู้ การจัดการเก็บหรือรวบรวมความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การเผยแพร่ความรู้ และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร ชุมชน หรือ

สังคม (Rodtogi, 2000) ประโยชน์ของการจัดการความรู้จะช่วยให้องค์กร ชุมชน สังคม สามารถนำองค์ความรู้ที่จัดการได้ไปใช้ในการเพิ่มผลผลิต การพัฒนาชุมชนการพัฒนาสินค้าบริการ รวมถึง การนำองค์ความรู้เหล่านั้นมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนของตนเอง

การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเป้าหมายสำคัญ อีกประการหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนทั้งนี้ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และจัดเก็บองค์ความรู้ที่มีการถ่ายทอดกันมาจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อไม่ให้องค์ความรู้เหล่านั้นสูญหายไปจากท้องถิ่นหรือชุมชนของตนเอง หากท้องถิ่นหรือชุมชนใดสามารถมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มชุมชนของตนเองได้จะช่วยให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน อย่างเช่น ตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่มีองค์ความรู้ต่าง ๆ ของชุมชนที่หลากหลายองค์ความรู้ และได้มีการนำเอาความรู้เหล่านั้นมาเสริมสร้างศักยภาพด้านการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โฮมสเตย์ ของท้องถิ่นโดยชุมชนได้พยายามถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดเก็บเพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับการท่องเที่ยว แต่ชุมชนยังขาดการจัดเก็บรวบรวมองค์ความรู้ เพื่อเผยแพร่และพัฒนาไปสู่การสร้างแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจและเข้ามาเยี่ยมชมได้อย่างเป็นระบบ

การศึกษาวิจัยนี้จะช่วยทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการรวบรวมองค์ความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้ และนำมาพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ วัฒนธรรมของชุมชนให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสำรวจองค์ความรู้และรวบรวมองค์ความรู้ของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้ของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ชุมชนได้องค์ความรู้และถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อจัดเก็บไว้อย่างเป็นระบบสำหรับใช้ในการเผยแพร่ต่อไป
2. ทราบถึงความร่วมมือ ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลเกาะเกิดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการบริหารได้
3. สร้างการเรียนรู้ให้กับชุมชนก่อให้เกิดการอนุรักษ์ ถ่ายทอด องค์ความรู้ของตำบลเกาะเกิดอย่างจริงจัง
4. ได้สื่อการเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นในรูปแบบซีดีรอมไว้เผยแพร่ของตำบลเกาะเกิด

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาวิจัยเรื่องการเจียรนัยทรัพยากรท้องถิ่นด้านการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์วัฒนธรรมกรณีศึกษาอำเภอบางปะอินเป็นการศึกษาในประเด็น 1) ด้านการจัดการองค์ความรู้ ได้แก่ การกำหนดประเด็นความรู้ การรวบรวมองค์ความรู้ การจัดเก็บองค์ความรู้และการเผยแพร่องค์ความรู้ 2) ด้านสภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้

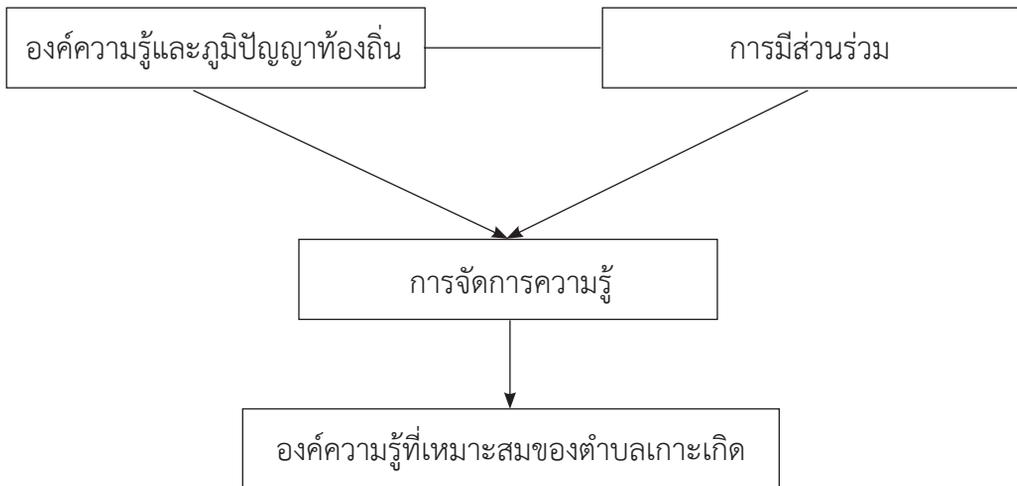
ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ความรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละประเภทของตำบลเกาะเกิด
ที่ชุมชนให้การยอมรับจำนวน 15 คน

ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ศึกษา
ช่วงเดือนกันยายน 2557 - มกราคม 2558

การตรวจสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบ
สัมภาษณ์ที่ทำวิจัยไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่จบการศึกษา
ทางด้านสาขารัฐประศาสนศาสตร์และสังคมศาสตร์
พิจารณาเนื้อหาของข้อคำถามก่อนนำไปใช้ในการ
สัมภาษณ์

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ
โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Deep Interview)
จากผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่นของตำบลเกาะเกิด อำเภอ
บางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบ-
สัมภาษณ์ ซึ่งประกอบไปด้วย ข้อคำถามเกี่ยวกับ
1) ประเภทองค์ความรู้และรายละเอียดของความรู้
ของตำบลเกาะเกิด 2) การมีส่วนร่วมในการจัดการ
ความรู้ของประชาชนในตำบลเกาะเกิด และ 3) ปัญหา
และอุปสรรคในการจัดการความรู้ของตำบลเกาะเกิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ
ด้านองค์ความรู้ ประเภทต่าง ๆ ที่กลุ่มชุมชนให้การ
ยอมรับ ของตำบลเกาะเกิด จำนวน 15 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์และ
ถ่ายทอดกระบวนการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ
ตามประเภทของความรู้เพื่อรวบรวมองค์ความรู้
ภูมิปัญญาท้องถิ่น ของตำบลเกาะเกิดด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำ
ข้อมูลไปวิเคราะห์ผล สรุปประเด็นหลัก ประเด็นรอง

พร้อมทั้งตรวจสอบข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญของท้องถิ่น และนำมาสรุปเรียบเรียง เพื่อนำเสนอในรูปการพรรณนาต่อไป

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีจำนวนทั้งสิ้น 15 องค์ความรู้ ได้แก่

- 1) องค์ความรู้เกี่ยวกับเรื่องของถั่วดาวอินคา
- 2) องค์ความรู้เรื่องการเลี้ยงปลาดุกรวมชาติ และการปลูกพืชแบบผสมผสาน
- 3) องค์ความรู้เรื่องผักอินทรีย์
- 4) องค์ความรู้เรื่องขนมกง
- 5) องค์ความรู้เรื่องขนมต้ม
- 6) องค์ความรู้เรื่องข้าวต้มมัด
- 7) องค์ความรู้เรื่องการทำหมี่กรอบแบบโบราณ
- 8) องค์ความรู้เรื่องขนมหม้อแกงโบราณ
- 9) องค์ความรู้เรื่องน้ำนมข้าวยา
- 10) องค์ความรู้เรื่องขนมสามเกลอ
- 11) องค์ความรู้เรื่องขนมข้าวยา
- 12) องค์ความรู้เรื่องการเพาะเห็ดยานางิ
- 13) องค์ความรู้เรื่องไม้ยืนสุภาพ
- 14) องค์ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์ และ
- 15) องค์ความรู้เรื่องสมุนไพรไล่แมลง

2. สภาพการมีส่วนร่วม ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของตำบลเกาะเกิด จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ปรากฏผลดังนี้

2.1 สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการความรู้พบว่าประชาชนมีส่วนร่วม

- 1) การกำหนดองค์ความรู้ ชุมชนมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดว่าองค์ความรู้ใดบ้างที่ชุมชนเห็นว่าเป็น องค์ความรู้ที่สำคัญ และสมควรดำเนินการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ
- 2) การรวบรวมองค์ความรู้

ชุมชน ได้แบ่งกลุ่มเพื่อดำเนินการสาธิต องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามความชำนาญของแต่ละกลุ่ม โดยแบ่งออกเป็น 15 กลุ่ม ความรู้ เพื่อถ่ายทอดและรวบรวมองค์ความรู้ไว้อย่างครบถ้วนทุกขั้นตอน

3) การตรวจสอบความรู้ หลังจากที่ได้มีการถ่ายทอดองค์ความรู้แล้ว ทางกลุ่มชุมชนได้ขอให้ทางผู้วิจัยได้ส่งองค์ความรู้ต่าง ๆ ที่ดำเนินการถ่ายทอด และรวบรวมไว้เรียบร้อยแล้วให้กับทางชุมชน เพื่อที่ทางชุมชนจะได้ตรวจสอบองค์ความรู้ เพื่อความถูกต้องก่อนนำไปเผยแพร่ และ 4) การเผยแพร่องค์ความรู้ ซึ่งทางกลุ่มชุมชนของตำบลเกาะเกิดได้แจ้งความประสงค์ขอให้ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำองค์ความรู้ในรูปแบบคอมพิวเตอร์ช่วยสอน (CAI: Computer Assisted Instruction) เพื่อทางกลุ่มจักได้นำไปเผยแพร่ และจัดแสดงให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชมกลุ่มศิลปาชีพเกาะเกิดต่อไป

2.2 สภาพปัญหาและอุปสรรคของการจัดการความรู้ของชุมชน พบว่าสภาพความรู้ของชุมชนยังเป็นองค์ความรู้แบบดั้งเดิมยังไม่มี การประยุกต์หรือพัฒนาองค์ความรู้โดยใช้เทคนิคเชิงวิทยาศาสตร์ หรือเทคโนโลยีมาประยุกต์ ปัญหาและอุปสรรคสำคัญของการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตำบลเกาะเกิดคือ

- 1) ขาดแหล่งรวบรวมองค์ความรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรม
- 2) การกระจายองค์ความรู้ยังไม่เพียงพอทางการเผยแพร่องค์ความรู้ที่เหมาะสม หรือมีรูปแบบที่ชัดเจน
- 3) ยังไม่เห็นหน่วยงานจากภายนอกเข้าไปช่วยเหลือ หรือแนะนำเพื่อพัฒนาองค์ความรู้อย่างจริงจัง
- 4) หน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะหน่วยงานระดับท้องถิ่นยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ จึงทำให้ขาดงบประมาณในการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง
- 5) การส่งต่อความรู้ หรือถ่ายทอด

องค์ความรู้จากคนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่ยังขึ้นอยู่กับความสนใจเป็นรายบุคคล และถ่ายทอดผ่านครีวเรือนยังไม่มี การจัดอบรมองค์ความรู้ให้กับบุตรหลานหรือผู้สนใจที่จะเรียนรู้ให้เข้ามารับการเรียนรู้ 6) กลุ่มชุมชนยังขาดการจัดประชุมร่วมกันอย่างเป็นทางการเพื่อกำหนดทิศทางของกลุ่มและพัฒนาร่วมกันในลักษณะร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน และเพื่อรักษาองค์ความรู้และวัฒนธรรมของชุมชน และ 7) การบริหารจัดการกลุ่มชุมชนในปัจจุบันการบริหารยังกระจุกตัวไม่มีการจัดตั้งองค์กรเข้ามาเพื่อแบ่งหน้าที่กันปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ควรจัดตั้งให้เป็นลักษณะบริษัทหรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อทำให้เกิดการจัดการองค์ความรู้และนำองค์ความรู้มาใช้ประโยชน์ที่เชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อการขับเคลื่อนและส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านองค์ความรู้ต่างๆ ของตำบลเกาะเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าองค์ความรู้ทั้ง 15 องค์ความรู้ หากชุมชนมีการรวบรวมและจัดการองค์ความรู้อย่างเป็นระบบจะสามารถนำมาใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่มาเยี่ยมชม และผู้มาพักยังโฮมสเตย์ของกลุ่มท่องเที่ยวในชุมชนได้ ซึ่ง Chewed and Reneseh (1995) ได้กล่าวไว้ว่า การที่องค์กรหรือชุมชนเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมการเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ของคนและสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ Dixon (1994) ยังได้อธิบายว่า หากองค์กร สังคมชุมชนใดสามารถดึงสติปัญญาของคนในกลุ่มของตนไปใช้ปรับปรุง

หรือพัฒนาองค์กรสังคมหรือชุมชนได้ แสดงว่าชุมชนนั้นต้องการ ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

สำหรับสภาพการณ์มีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ของชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดองค์ความรู้ร่วมกันว่าองค์ความรู้ใดบ้างที่ชุมชนเห็นว่าสำคัญและสามารถนำมารวบรวมเพื่อจัดเก็บอย่างเป็นระบบ และใช้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้เพื่อฝึกอบรมให้กับผู้ที่สนใจ หรือถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับคนรุ่นหลัง ซึ่งการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมหรือฝึกปฏิบัติจริงก็คือการที่องค์กรหรือชุมชนจัดหาข้อมูลหรือองค์ความรู้มาให้ เพื่อใช้ในการพัฒนาขีดความสามารถของบุคคล ชุมชน สังคมและเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้แบบมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบถือเป็นวงจรการเรียนรู้ที่ไม่มีวันสิ้นสุด

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการความรู้ของชุมชนตำบลเกิด อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่สำคัญ คือ ปัญหาเรื่องการขาดแหล่งรวบรวมองค์ความรู้หรือศูนย์การเรียนรู้ อย่างเป็นรูปธรรมและยังไม่มีหน่วยงานจากภายนอกเข้าไปช่วยเหลือ หรือจัดการความรู้เพื่อนำเอาองค์ความรู้มาพัฒนาอย่างจริงจัง Marquardt and Reynolds (1994) ได้กล่าวว่า การที่องค์กรหรือชุมชนจะแก้ปัญหาเรื่องการรวบรวมองค์ความรู้ และสร้างความร่วมมือให้เกิดประสิทธิภาพได้หากมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (environmental scanning) ขององค์กร เนื่องจากสภาพแวดล้อมมีผลต่อการเรียนรู้ของบุคลากร ดังนั้นชุมชน จึงควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของชุมชนว่าเป็นเช่นไร และสภาพแวดล้อมอย่างไรที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของชุมชน และสภาพแวดล้อมใดที่เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการเรียนรู้ของชุมชนให้ชัดเจน นอกจากนี้

Marquardt and Reynolds (1994) ยังกล่าวไว้ อีกว่าการสร้างและถ่ายโอนความรู้ (knowledge creation and transfer) และนวัตกรรมใหม่ๆ ชุมชน ต้องเรียนรู้ที่จะศึกษาหาความรู้จากหน่วยอื่น ๆ หรือ จากเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยน ความรู้ระหว่างหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก องค์กร โดยเฉพาะการสนับสนุนจากหน่วยงาน ภาครัฐ เนื่องจากหากหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะ องค์กรระดับท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการ องค์กรความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างจริงจังจะทำให้ ชุมชนมีงบประมาณในการพัฒนาชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง และสามารถพัฒนาระบบหรือรูปแบบ การส่งต่อความรู้ หรือถ่ายทอดองค์ความรู้จาก คนรุ่นเก่าสู่คนรุ่นใหม่หรือบุคคลทั่วไปที่สนใจ ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ชุมชนหากสามารถนำเอาองค์ความรู้ ที่รวบรวมได้มาบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งด้านการท่องเที่ยวที่สามารถ เชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยวกับวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้เหมาะสมและเป็นรูปธรรม ซึ่งจะก่อให้เกิดความ เข้มแข็งและเป็นจุดเด่นของตำบลเกาะเกิดที่แตกต่าง จากการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ของสถานที่อื่น ๆ ได้
2. องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ถือเป็นศักยภาพที่มีคุณค่าของชุมชนหากมีการ รวบรวมไว้อย่างเป็นระบบแล้วนำมาจัดเผยแพร่ผ่าน ศูนย์การเรียนรู้จะช่วยให้องค์ความรู้นั้นไม่สูญหาย และอยู่กับชุมชนตำบลเกาะเกิดตลอดไป

ข้อเสนอแนะการนำผลงานวิจัยไปใช้ ครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของ ชุมชน
2. ศึกษารูปแบบการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้อย่างยั่งยืนให้กับชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ยุทธศักดิ์ คณาสวัสดิ์. (2551). การแข่งขันธุรกิจ รถยนต์ขนาดเล็กที่ประหยัดน้ำมัน. *วารสาร ส่งเสริมการลงทุน*. 19(2), 13-17.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ. (2555). *ทิศทางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 – 2549*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ.
- Chawla, S. & Renesch, J. (1995). *Learning organizations: Developing cultures for tomorrow's workplace*. Portland, Or.: Productivity Press.
- Dixon, N. (1994). *The organizational learning cycle. How we can learn collectively*. London: McGraw-Hill.
- Marquardt, M. J. & Reynolds, A. (1994). *The Global learning organization*. Burr Ridge: Irwin Professional Publishing.
- Rastogi, P.N. (2000). Knowledge management and intellectual capital- the new virtuous reality of competitiveness. *Human Systems Management*. 19 (1), 39-49.